

**Wady i zalety studiów doktoranckich:
raport z badania opinii doktorantów
Uniwersytetu Jagiellońskiego**

Autorzy:

Zespół ds. Badania Opinii i Postaw Doktorantów TD UJ:

Emil Antipow

Szymon Król

Konrad Kulikowski

Anna Potoczek

Kraków 2018

Przebieg badania i osoby badane

Badanie opinii doktorantów przeprowadzone zostało w grudniu 2017 i styczniu 2018 za pośrednictwem Internetu. Wszyscy doktoranci UJ dysponujący skrzynką pocztową w domenie @doctoral.uj.edu.pl otrzymali zaproszenie do udziału w badaniu wraz z linkiem do ankiety na swoje skrzynki e-mailowe (link do ankiety: <https://goo.gl/NQ25p7>).

W ankiecie wykorzystanej w badaniu doktoranci dokonywali ogólnej oceny studiów doktoranckich w skali od 1 do 10, wskazywali zalety i wady studiów doktoranckich oraz oceniali funkcjonowanie systemu USOSweb. Doktoranci wyższych lat studiów (tj. od 2 roku) proszeni byli o wskazanie z list wad i zalet studiów doktoranckich na UJ, tych wad i zalet, których doświadczyli w ciągu roku akademickiego 2016/2017. Doktoranci pierwszego roku studiów, którzy w roku akademickim 2016/2017 nie byli jeszcze doktorantami UJ, proszeni byli o wskazanie wad i zalet, co do których spodziewają się, że mogą utrudniać/ułatwiać im odniesienie sukcesu na studiach doktoranckich na UJ. Odpowiedzi doktorantów pierwszego roku i wyższych lat studiów prezentowane są oddzielnie.

Spośród ok. 3500 doktorantów UJ w badaniu wzięło udział 446 doktorantów (64% kobiet), 86 doktorantów pierwszego roku oraz 360 doktorantów wyższych lat studiów doktoranckich. Doktoranci biorący udział w badaniu reprezentowali wszystkie wydziały UJ, przy czym z niektórych wydziałów udział w ankiecie wzięło mniej niż 5% doktorantów (por. tab. 1 i 2).

Tabela 1. Jakie dziedziny nauki reprezentują doktoranci biorący udział w badaniu?

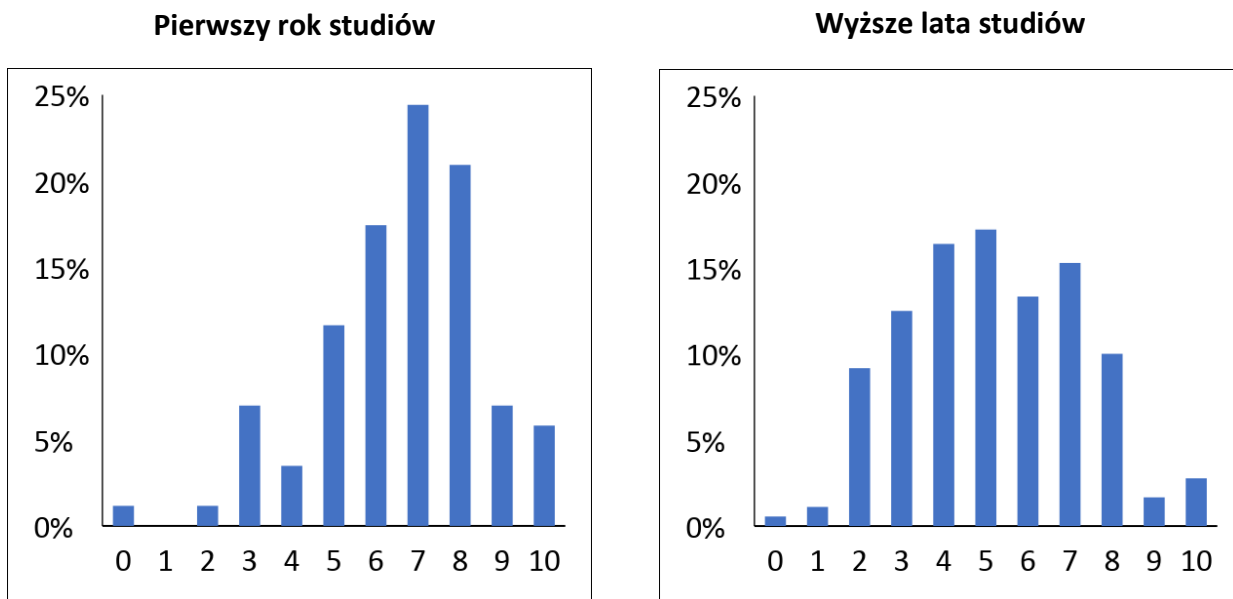
Dziedzina	Odsetek wśród badanych doktorantów
Nauki humanistyczne	32%
Nauki biologiczne	17%
Nauki społeczne	15%
Nauki fizyczne	9%
Nauki prawne	8%
Nauki chemiczne	7%
Nauki medyczne	5%
Nauki o Ziemi	4%
Nauki farmaceutyczne	2%
Nauki matematyczne	2%

Tabela 2. Na jakich wydziałach studiują doktoranci, którzy wzięli udział w badaniu?

Wydział	Odsetek wśród badanych doktorantów
Wydział Filozoficzny	11%
Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej	11%
Wydział Biologii	10%
Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej	9%
Wydział Prawa i Administracji	8%
Wydział Biochemii, Biofizyki i Biotechnologii	8%
Wydział Chemii	7%
Wydział Filologiczny	7%
Wydział Polonistyki	7%
Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych	7%
Wydział Historyczny	4%
Wydział Geografii i Geologii	3%
Wydział Lekarski CM UJ	3%
Wydział Farmaceutyczny CM UJ	2%
Wydział Matematyki i Informatyki	2%
Wydział Nauk o Zdrowiu CM UJ	1%

Ogólna ocena studiów doktoranckich

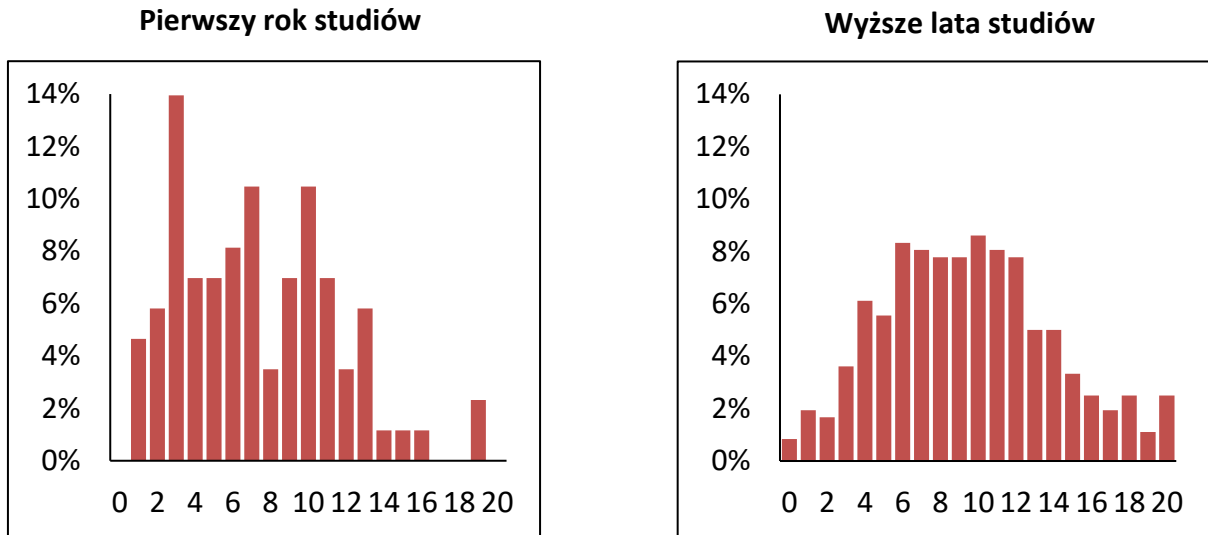
Rysunek 1. Jak doktoranci oceniają studia doktoranckie na UJ?

Uwagi: Wykres przedstawia odsetek badanych doktorantów wybierających każdą z ocen na skali od 0 - najgorsze studia doktoranckie, jakie można sobie wyobrazić do 10 - najlepsze studia doktoranckie, jakie można sobie wyobrazić, przedstawiony oddzielnie dla doktorantów pierwszego roku i wyższych lat studiów doktoranckich. 100% pierwszy rok = 86; 100% wyższe lata = 360

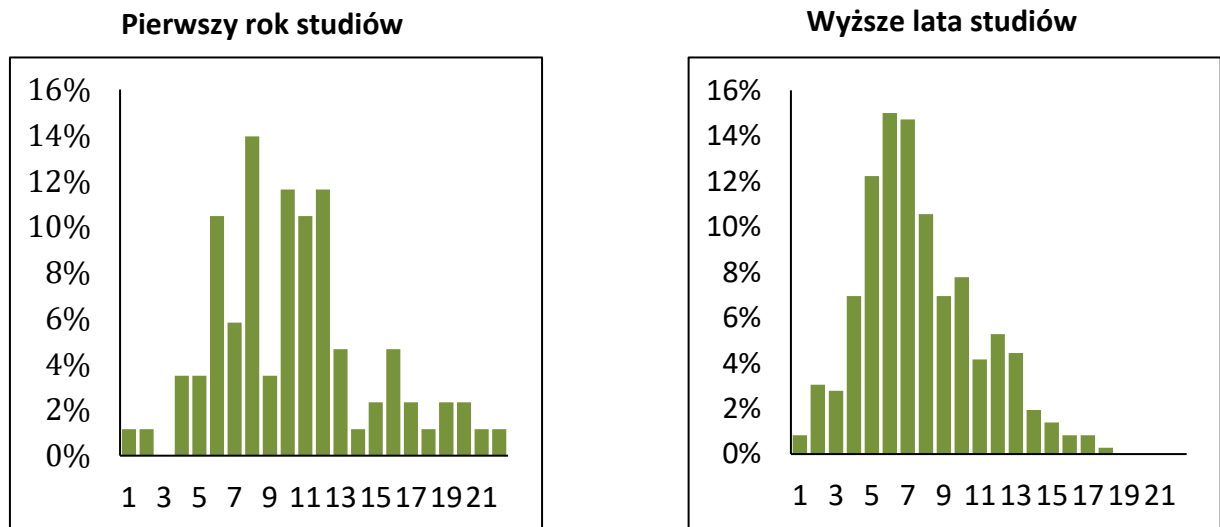
Wady i zalety studiów doktoranckich na UJ

Rysunek 2. Ile wad studiów na UJ dostrzegają badani doktoranci?

Uwagi: Wykres przedstawia odsetek badanych doktorantów wskazujących zaznaczoną na dolnej osi liczbę wad studiów doktoranckich na UJ, przedstawiony oddzielnie dla doktorantów pierwszego roku i wyższych lat studiów doktoranckich. 100% pierwszy rok = 86; 100% wyższe lata = 360.

Rysunek 3. Ile zalet studiów na UJ dostrzegają badani doktoranci?

Uwagi: Wykres przedstawia odsetek badanych doktorantów wskazujących zaznaczoną na osi x liczbę zalet studiów doktoranckich na UJ. 100% pierwszy rok = 86; 100% wyższe lata = 360.

Tabela 3. Jakie są najczęściej wskazywane wady studiów doktoranckich na UJ?

Wady studiów doktoranckich na UJ	Odsetek badanych doktorantów wskazujących wadę	
	Pierwszy rok	Wyższe lata
Konieczność uczestnictwa w zajęciach, które niczego nie uczą, a jedynie zapełniają czas	59%	79%
Brak informacji o możliwych ścieżkach rozwoju kariery po studiach doktoranckich	37%	62%
Brak wynagrodzenia za prowadzenie zajęć ze studentami	62%	61%
Traktowanie doktorantów jako "taniej siły roboczej"	40%	58%
Brak kursów i zajęć rozwijających umiejętność pracy naukowej	48%	50%
Brak możliwości pogodzenia pracy zawodowej ze studiami doktoranckimi	41%	49%
Niewielkie możliwości finansowania własnych badań	41%	48%
Przeciążenie obowiązkami związanymi z uczestnictwem w kursach w roli studenta	27%	44%
Brak zajęć prowadzonych przez wybitnych specjalistów na światowym poziomie	24%	43%
Duże współzawodnictwo pomiędzy doktorantami	37%	41%
Brak finansowania publikacji artykułów naukowych	41%	40%
Zbyt mało kontaktów z wybitnymi naukowcami	22%	39%
Niejasne reguły otrzymywania stypendiów	38%	39%
Brak ambicji wśród kadry naukowej by konkurować z najlepszymi uczelniami na świecie	22%	36%
Brak informacji o dostępnych dla doktorantów grantach i stypendiach	31%	31%
Brak dostępu do dobrze działającego Wi-Fi	28%	29%
Nieuwzględnienie opinii doktorantów przy podejmowaniu decyzji przez władze wydziału/institutu	20%	29%
Brak miejsca do nauki dla doktorantów	13%	27%
Brak szacunku dla doktorantów ze strony pracowników naukowych	12%	25%
Brak czasu promotora/opiekuna naukowego dla doktoranta	12%	23%
Brak wsparcia w przygotowywaniu doktoratu ze strony promotora/opiekuna naukowego	9%	22%
Zbyt duże obciążenie promotora/opiekuna pracą naukową	8%	16%
Zbyt dużo doktorantów pod opieką jednego promotora	6%	16%
Niewłaściwa praca personelu administracyjnego uczelni	15%	14%
Zajęcia odbywające się zbyt wcześnie lub zbyt późno	22%	14%
Niekorzystne rozmieszczenie budynków, w których odbywają się zajęcia	15%	13%

Uwagi: Pierwszy rok 100% = 86, wyższe lata 100% = 360, pogrubiono najpoważniejsze wady studiów doktoranckich na UJ, wskazywane przez 50% i więcej doktorantów wyższych lat studiów

Tabela 4. Jakie są najczęściej wskazywane zalety studiów doktoranckich na UJ?

Zalety studiów doktoranckich na UJ	Odsetek badanych doktorantów wskazujących daną zaletę	
	Pierwszy rok	Wyższe lata
Zniżki w komunikacji publicznej	71%	75%
Zapewnienie darmowego dostępu do czasopism naukowych	49%	42%
Wsparcie ze strony promotora w przygotowaniu pracy doktorskiej	65%	41%
Opiekun naukowy o uznanym autorytecie w środowisku	62%	41%
Ubezpieczenie zdrowotne opłacone przez uczelnię	37%	39%
Prestiż studiów na UJ	52%	35%
Wsparcie ze strony pracowników administracji w rozwiązywaniu problemów związanych ze studiami	47%	34%
Wsparcie i życzliwość ze strony pracowników naukowych	48%	34%
Możliwość prowadzenia interesujących autorskich badań	64%	33%
Wsparcie ze strony innych doktorantów	26%	33%
Dostęp do oprogramowania komputerowego koniecznego w pracy naukowej	34%	31%
Jasne oczekiwania promotora wobec doktoranta	47%	30%
Zawieranie znajomości z innymi doktorantami	36%	30%
Dofinansowania działalności naukowej doktorantów przez Towarzystwo Doktorantów	42%	28%
Skupienie budynków, w których uczyć się i pracuję w jednym miejscu	36%	27%
Przedłużenie studiów doktoranckich	16%	24%
Możliwość współpracy z wybitnymi specjalistami z dziedziny, w której prowadzi się badania doktorskie	48%	19%
Jasne informacje o tym, co zrobić, by ukończyć studia doktoranckie	35%	17%
Uczestnictwo w wymianie zagranicznej	27%	15%
Zajęcia w mało licznych grupach	29%	14%
Uczestnictwo w zajęciach umożliwiających nabywanie nowych kompetencji zawodowych	38%	11%
Dbanie o moje interesy przez reprezentantów doktorantów w Radzie Instytutu/Wydziału	20%	9%
Uczestnictwo w wydarzeniach integrujących społeczność doktorantów np. wyjazdy i imprezy integracyjne	15%	9%

Uwagi: Pierwszy rok 100% = 86, wyższe lata 100% = 360

Wady i zalety studiów doktoranckich na UJ - oczekiwania vs rzeczywistość

Tabela 5. Negatywne zaskoczenia doktorantów

Sześć wad studiów doktoranckich, w ocenie których między doktorantami wyższych lat a doktorantami pierwszego roku występowały największe rozbieżności. Negatywne zaskoczenia to problemy/wady, których doktoranci pierwszego roku spodziewają się doświadczać w znacznie mniejszym stopniu niż doktoranci wyższych lat rzeczywiście doświadczają podczas studiów na UJ.

	Odsetek badanych doktorantów wskazujących daną wadę		Rozbieżność (pp.)
	Pierwszy rok	Wyższe lata	
Brak informacji o możliwych ścieżkach rozwoju kariery po studiach doktoranckich	37	62	25
Konieczność uczestnictwa w zajęciach, które niczego nie uczą, a jedynie zapełniają czas	59	79	20
Traktowanie doktorantów jako "taniej siły roboczej"	40	58	19
Brak zajęć prowadzonych przez wybitnych specjalistów na światowym poziomie	24	43	19
Przeciążenie obowiązkami związanymi z uczestnictwem w kursach w roli studenta	27	44	17
Zbyt mało kontaktów z wybitnymi naukowcami	22	39	17

Uwagi: Pierwszy rok 100% = 86, wyższe lata 100% = 360; pp. = punkty procentowe

Tabela 6. Rozczarowania doktorantów

Siedem zalet studiów doktoranckich, w ocenie których między oczekiwaniami doktorantów pierwszego roku a deklaracjami doktorantów wyższych lat występowały największe rozbieżności. Rozczarowania to potencjalne zalety studiów doktoranckich, w stosunku do których studenci pierwszego roku w znacznie większym stopniu oczekują, że będą ich wspierać niż studenci wyższych lat deklarują, że są one rzeczywistym wsparciem.

	Odsetek badanych wskazujących daną zaletę		Rozbieżność (pp.)
	Pierwszy rok	Wyższe lata	
Możliwość prowadzenia interesujących autorskich badań	64	33	31
Możliwość współpracy z wybitnymi specjalistami z dziedziny, w której prowadzi się badania doktorskie	48	19	29
Uczestnictwo w zajęciach umożliwiających nabywanie nowych kompetencji zawodowych	38	11	27
Wsparcie ze strony promotora w przygotowaniu pracy doktorskiej	65	41	24
Opiekun naukowy o uznanym autorytecie w środowisku	62	41	21
Jasne informacje o tym, co zrobić, by ukończyć studia doktoranckie	35	17	18
Prestiż studiów na UJ	52	35	18

Uwagi: Pierwszy rok 100% = 86, wyższe lata 100% = 360 ; pp. = punkty procentowe

Badanie opinii doktorantów UJ - opracowanie odpowiedzi otwartych (zalety i wady studiowania na UJ)

Respondenci udzielili 118 odpowiedzi w pytaniach otwartych, dotyczących zalet i wad studiowania na UJ, w tym 86 w pytaniu o wady i 32 w pytaniu o zalety. Odpowiedzi często były rozbudowane i zawierały więcej niż jedną zaletę/wadę. Przedstawione opracowanie jest wynikiem analizy wypowiedzi pod kątem poruszanej w nich problematyki.

Odpowiedzi respondentów zostały podzielone na trzy tematy przewodnie: środki finansowe, kursy (zajęcia dydaktyczne) i uczelnia. Ze względu na ilość udzielonych wypowiedzi w sekcji dotyczącej wad studiowania na UJ wprowadzono dodatkowe podkategorie dla zachowania przejrzystości prezentowanych wyników. Wśród wad wyróżniono również osobną kategorię zawierającą uwagi skierowane do TD UJ. Informacje w prawej kolumnie odnoszą do wypowiedzi respondentów, które można znaleźć na końcu dokumentu.

Tabela 7 Zalety studiów doktoranckich na UJ. Odpowiedzi na pytanie: *O czymś zapomnieliśmy? Jeśli są jeszcze jakieś inne zalety studiów doktoranckich na UJ, które w ubiegłym roku akademickim ułatwiły Ci studiowanie, możesz wpisać je poniżej*

Zalety studiów doktoranckich na UJ z podziałem na kategorie tematyczne	Liczba wystąpień
Środki finansowe	
Stypendia	8
Dofinansowanie wyjazdów na konferencje	3
Dotacja celowa	3
Wysokie stypendia	2
Programy stypendialne i granty	1
Przystępne zasady składania wniosku w Konkursie dla Młodych Naukowców	1
Dofinansowanie działalności naukowej	1
Uczelnia	
Dobry harmonogram zajęć	2
Niskie wymagania	2
Nabycie doświadczenia dydaktycznego	2
Kursy obowiązkowe z programu studiów doktoranckich	1
Indywidualna organizacja czasu pracy	1
Kursy	
Uczestnictwo w życiu naukowym uczelni	2
Rozwój naukowy	2
Pomieszczenia do pracy naukowej	1
Tworzenie zespołów i ośrodków badawczych	1
Żłobek akademicki	1
Wysoka pozycja naukowa jednostki naukowej	1
Rzetelna i pomocna administracja	1
Dostęp do zbiorów bibliotecznych	1
Przychylny kierownik studiów doktoranckich	1
Możliwość współpracy międzynarodowej	1

Tabela 8. Wady studiów doktoranckich na UJ. Odpowiedzi na pytanie otwarte: *Zapomnieliśmy o jakimś poważnym problemie? Jeśli uważasz, że są jeszcze inne wady studiów doktoranckich na UJ, które utrudniały Ci studiowanie w ubiegłym roku akademickim, możesz wpisać je poniżej*

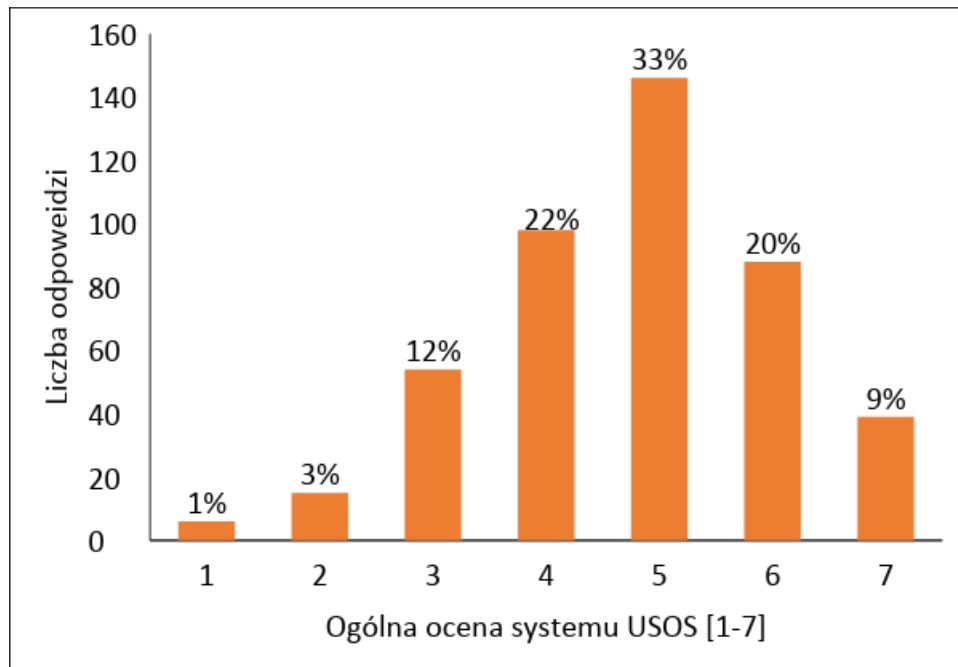
Wady studiów doktoranckich na UJ z podziałem na kategorie tematyczne	Liczba wystąpień
Środki finansowe	
Mała liczba stypendiów	8
Błędne kryteria przyznawania stypendiów (ilość, nie jakość)	6
Zbyt niskie stypendia	4
Niestabilność finansowa	4
Konieczność łączenia studiów i pracy zawodowej	3
Kumulacja stypendiów (wspólne kryteria), stypendia przyznawane osobom już utrzymującym się z grantów	3
Punktacja rankingowa niedopasowana do różnorodnych specjalizacji	3
Brak uwzględnienia osiągnięć dydaktycznych do stypendiów	2
Niejasne zasady przyznawania stypendiów	2
Brak wglądu w punktację rankingową na stypendium	1
Stypendium uzależnione od liczby doktorantów	1
Stypendium na I roku dla doktorantów, którzy mają już doktorat	1
Środki finansowe - na działalność naukową doktorantów	
Brak pełnego finansowania wyjazdów konferencyjnych	3
Brak finansowania materiałów, narzędzi (programy) i sprzętu - niezbędnych do doktoratu	3
Czasochłonne pisanie wniosków grantowych	1
Kursy - dla doktorantów	
Przeciążenie kursami obowiązkowymi (jako uczestnik), które niewiele oferują	17
Brak kursów oferujących konkretne umiejętności w zakresie warsztatu badawczego	6
Brak przygotowania do prowadzenia dydaktyki	2
Niewielkie możliwości uczenia się języków, negatywna ocena działania JCJ	2
Niski poziom lektoratów z angielskiego	1
Problem z obowiązkowym statusem lektoratu	1
Brak indywidualnego podejścia do doktoranta (utrudnianie wyjazdów przez prowadzących obowiązkowe zajęcia)	1
Kursy - prowadzone przez doktorantów	
Nadmierne obciążenie („tania siła robocza”) lub brak godzin dydaktycznych dla doktorantów	4
Brak możliwości zatrudnienia doktoranta na stanowisku naukowo-dydaktycznym	2
Przydzielanie doktorantów do zajęć losowo	1
Brak możliwości prowadzenia autorskich zajęć	1
Niskie wynagrodzenia za prowadzenie zajęć	1

Tabela 8. Wady studiów doktoranckich na UJ - c.d.

Kursy - problemy z harmonogramem	
Zajęcia dla doktorantów w nieodpowiednich godzinach (środek dnia) lub dniach (soboty)	14
Rozbicie zajęć na różne dni tygodnia	1
Brak możliwości wzięcia urlopu (na podobieństwo studenckiego)	1
Niekompatybilność harmonogramów studiów doktoranckich z harmonogramem zajęć prowadzonych przez doktoranta	1
Problem z pogodzeniem życia rodzinnego z rolą doktorantki	1
Uczelnia - administracja i biurokracja	
Problemy z administracją, zbyt dużo biurokracji („papierologia”)	9
Niejasności, zmiany w programie i zasadach rozliczania roku akademickiego	2
Niejasności w procesie rezygnacji opiekunów z doktoranta	1
Brak informacji o procedurach dot. składania pracy doktorskiej	1
Uczelnia - opiekunowie studiów doktoranckich i naukowci	
Brak wsparcia, nieobecność, niekompetencja kierownika studiów doktoranckich	4
Brak wsparcia, niekompetencja ze strony opiekuna naukowego	6
Brak wpływu na obsadzenie stanowiska kierownika studiów doktoranckich (odgórnie narzucony)	1
Uczelnia - problemy ogólne z sytuacją doktorantów na UJ	
Brak pomieszczeń i komputerów dla doktorantów	5
Za dużo doktorantów	3
Traktowanie doktorantów jako niepotrzebnych	1
Brak integracji doktorantów w środowisku naukowym (podczas zebrań zakładów, spotkań naukowych w jednostkach)	1
Problematyczny wymóg posiadania publikacji do obrony doktoratu	1
Mobbing wobec doktorantów	1
Brak wymogu przedstawienia planu doktoratu (przy rekrutacji)	1
Brak osobnego programu dla doktoratu wdrożeniowego	1
Brak perspektyw zatrudnienia	1
Uczelnia - problemy ogólne UJ	
Brak zasobów bibliotecznych, brak dostępu do literatury zagranicznej	4
Zatrudnianie nieodpowiednich pracowników naukowych	2
Brak współpracy międzywydziałowej	2
Brak dostępu do pakietu Office poza chmurą	1
Ograniczony kontakt z instytucjami zagranicznymi	1
Dopisywanie się do artykułów	1
Problemy związane z Towarzystwem Doktorantów UJ	
Brak informacji o reprezentantach doktorantów (nieznane formy wyborów)	2
Brak wsparcia finansowego (z TD UJ) na wyjazdy badawcze	1
Walne Zgromadzenia TD UJ w dni robocze (problem dla stud. niestacjonarnych)	1

Ocena systemu USOSweb

Rysunek 4. Jak doktoranci oceniają system USOSweb?

Uwagi: Wykres przedstawia liczbę doktorantów oceniających system USOSweb na każdą z ocen na skali od 1 - bardzo źle do 7 - bardzo dobrze, etykiety kolumn przedstawiają odsetek, jaki stanowi dana liczba doktorantów; 100% = 446

Tabela 9. Uwagi na temat systemu USOSweb. Jaki element funkcjonowania systemu USOSweb wymaga Twoim zdaniem zmiany/poprawy?

Wady systemu USOSweb w opinii doktorantów	Liczba wskazań
Mała przejrzystość interfejsu i utrudniony dostęp do najważniejszych zakładek	27
Słabe działanie poczty USOSweb: konieczność powtórnego logowania do niej, konieczność wysyłania maili do każdej grupy ćwiczeniowej osobno	17
Nieintuicyjna obsługa	14
Brak aktualnych informacji, np. o zmianach w planie zajęć, kursach, dyżurach pracowników	11
Brak wersji mobilnej	6
Hybrydowość (mimo systemu elektronicznego i tak trzeba generować dokumenty w wersji papierowej, potwierdzać je w sekretariacie)	5
Awarie serwerów, podczas rejestracji na kursy	5
Uciążliwa konieczność podpinania przedmiotów i ich znikanie przy braku podpięć	4
Brak dobrego połączenia USOSweb z platformą Pegaz, SARAS, extranet oraz pocztą	4
Mało funkcjonalny system Pegaz	4
Powolność systemu	4
Skomplikowana rejestracja na kursy językowe	3
Istnienie niepotrzebnych modułów	2
Słabo rozwinięta wersja anglojęzyczna (np. brak opisów kursów)	2
Wyświetlanie przestarzałych komunikatów	1
Mała personalizacja danych	1
Brak rankingów stypendiów	1
Oceny niewidoczne dla studentów nawet po migracji danych	1
Brak osobnego USOSweb dla doktorantów (tylko dla studentów i pracowników)	1
Brak dostępu do zapisów na zajęcia na całym wydziale	1
Zbyt duża restrykcyjność w przestrzeganiu terminów, np. wpisywania zaliczeń	1
Brak miejsc w grupach zajęciowych nawet na obowiązkowe zajęcia	1
Brak możliwości łatwej komunikacji ze studentami	1
Aktualności dotyczą wszystkich wydziałów naraz (nie są spersonalizowane, nie da się ich wyszukiwać)	1
Brak szkolenia z USOSweb dla doktorantów, którzy wcześniej z niego nie korzystali	1
Brak powiadomień mailowych o wpisaniu ocen	1
Brak powiadomień o rejestracjach	1
Zbyt duża dostępność prac w systemie APD	1
Zajęcia dla doktorantów pojawiają się w systemie już po rozpoczęciu roku akademickiego	1
Brak możliwości wyrejestrowania się z przedmiotów Artes Liberales	1
Samoczynne i nie zawsze poprawne zmienianie się aliasu (np. student.uj.edu.pl i doctoral.uj.edu.pl)	1
Niefunkcjonalny system rozliczania roku	1